

ROTA [■] PALAGRUZONA

21. do 25. lipnja 2010.

KULTURNA USTANOVA ZA MARITIMNU BAŠTINU
ARS HALIEUTICA IZ KOMIŽE

ROTA PALAGRUZONA

1. međunarodna povijesna regata ribarskih brodova od Komiže do Palagruže

Dana 4. rujna 2009. utemeljena je obnovljena povijesna regata povijesnih ribarskih brodova na rotu Komiža - Palagruža.

Tom prilikom evociran je povijesni događaj koji se zbio u lipnju 1593. godina kada su komiški ribari svojim falkušama krenuli u Hvar da bi se njihovi kapetani, svičori, sastali u Hvaru, u hvarskoj Loži, kako bi s upravom Hvarske komune, koja je obuhvaćala otoke Hvar, Brač i Vis, dogovorili dan regate od Komiže do Palagruže.

Tom prilikom, godine 1593, sastali su se zapovjednici 74 komiške falkuše u hvarskoj Loži, gdje je određeno da regata krene iz komiške luke 12. lipnja, da zapovjednik Palagruže bude komiški ribar Bogdan, da svi moraju biti naoružani sabljama i puškama radi obrane od gusara i da ih prati ratna hvarska galija.

Taj događaj evociran je u Hvaru, u hvarskoj Loži 2. rujna prošle godine scenskim prikazom Joška Božanića, a sutradan događajem Partence prema Komiži iz hvarskog Mandrača. Na dan Rote Palagruzone zapuhalo je jako jugo te je plovidba do Palagruže bila nemoguća te je izabran alternativni cilj – vulkanski otočić Brusnik 12 milja udaljen od Komiže. Na toj ruti plovilo je 11 povijesnih brodova i tim je činom utemeljena Rota Palagruzona.

Povijesna regata

Komiški ribari stoljećima su odlazili na Palagružu u lov na sardele koje su na njenim žalima solili u barile i krajem ribolovnog mraka donosili svojim falkušama u komiške barake. Bila je to dobro organizirana i vrlo unosna industrija onoga vremena te temelj egzistencije otoka Visa i Hvara.

Na Palagružu zanalo bi krenuti i po stotinu falkuša, kako svjedoče dokumenti sačuvani u manuskriptu „Liber Comisie“. U vrijeme kada je gusarstvo bilo najunosnije pomorsko zanimanje, komiški su ribari bili jedini pučinski ribari Mediterana i zato su se morali organizirati u masovnim regatama kako bi se mogli suprotstaviti sili gusara u slučaju napada, a s druge strane natjecali su se međusobno u osvajanju nepristupačne i surove obale Palagruže na čijim žalima nije bilo mjesta za sve barke te su oni najbrži u regati osvajali najbolje pozicije na Palagruži za izvlačenje brodova, soljenje ribe, sušenje pamučnih mreža i za kuhinju. Oni koji nisu uspjeli osvojiti poziciju na žalima morali su se verati po hridinama u potrazi za minimalnim prostorom za život i rad, a brodove nisu mogli izvlačiti na žal te su se izlagali opasnosti od nevremena na nepristupačnom pučinskom škoju na kojemu se vazda strepi od nepredvidljive čudi mora.

www.rota-palagruzona.com

PROGRAM REGATE:

Ponedjeljak, 21.06.2010.

- dolazak svih brodova u Hvar
- prigodni program ispred Loggie i u Mandraču

Utorak, 22.06.2010.

DAN ANTIFAŠISTIČKE BORBE

- Svečani ispraćaj povijesne flote iz Hvarske luke
- Regata HVAR – VIS
- Večernji program u Visu. Proglašenje pobjednika po klasama prvog regatnog dana (Hvar – Vis)

Srijeda, 23.06.2010

- Svečani ispraćaj povijesne flote iz viške luke
- Regata VIS - KOMIŽA .

Komiža

- Međunarodna konferencija istraživača maritimne baštine „Povijesni brod – nasljeđe za budućnost“.
- Predavanje o Palagruži (dr. Branko Kirigin) - galerija Borisa Mardešića.
- Program na pozornici ispred Komune. Proglašenje pobjednika po klasama drugog regatnog dana (Vis – Komiža).
- Poetska večer (Jakša Fjamengo i prijatelji)

Četvrtak, 24.06.2010.

- Svečani ispraćaj povijesne flote iz komiške luke
- Regata KOMIŽA – PALAGRUŽA
- Večer na žalu Palagruže

Petak, 25.06.2010. – DAN DRŽAVNOSTI

- Povratak brodova u Komižu
- Pučka fešta na komiškoj rivi
- Prigodni program te proglašenje pobjednika po klasama trećeg regatnog dana (regate do Palagruže), dodjela zahvalnica, zatvaranje manifestacije.

Komiža

Rota Komiža – Palagruža
idealna je za jedrenje jer na
njoj pušu dominantni jadranski
vetrovi: maestral za jedrenje
prema Palagruži i jugo za
jedrenje prema Komiži.

SUDIONICI REGATE

“Comeza-Lisboa” Gajeta falkuša, Komiža

Sagrađena je povodom svjetske izložbe EXPO 98 u Lisabonu pod rukovodstvom projektanta dr. Velimira Salamona koji je na temelju višegodišnjeg istraživanja u Komiži, u suradnji sa dr. Joškom Božanićem napravio projektnu dokumentaciju. Brodograditelj je bio meštar Tonči Bakica koji je ovu barku sagrađio od kraja kolovoza do početka studenoga 1997. u svom škveru u Trogiru, a organizator posla bio je dipl.ing. Nikola Bogdanović. Jedra joj je na klasičan način napravio jedrar Stjepan Tokić. Kuma gajete bila je direktorica portugalske izložbe na EXPO 98 Simonetta Lus Afonso, a na Dan sv. Nikole 6. prosinca 1997. krstila ju je imenom “Comeza-Lisboa” povezujući tim imenom Komižu i Lisabon.

Svjetski festivali mora: Falkuša “Comeza-Lisboa” sudjelovala je na više svjetskih festivala mora i izložbi: *EXPO 98 - Os Oceanos, um Património para o Futuro* u Lisabonu 1998., *Promediterrania 8 – Jornades Sobre: La Vela Latina*, Palamòs 1998. (Španjolska), *Celebratory Festival of the Seas and Oceans* u Dubrovniku 2000.; *Fête Internationale de la Mer et des Marins* u Brestu 2000., 2004., i 2008. godine; *Regatta Storica* u Veneciji 2005. i 2006.

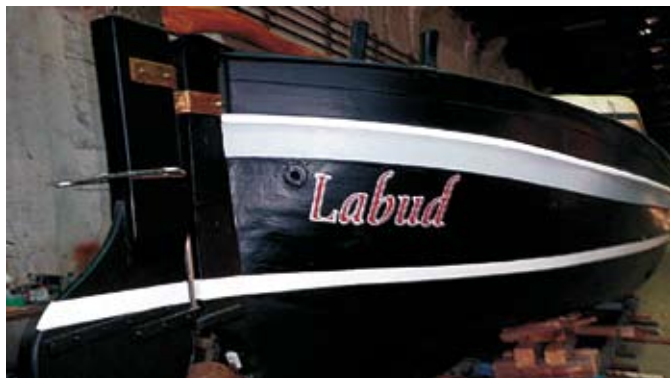
“Mikula” Gajeta falkuša, Komiža

Prema projektnoj dokumentaciji dr. Velimira Salamona sagrađio ju je meštar Milan Jadrešić u svom škveru u Betini 2004. za vlasnika - istaknutog hrvatskog kolekcionara suvremene likovne umjetnosti, Tomislava Klička iz Zagreba. Falkuša ima istu duljinu kao i “Comeza-Lisboa”, ali je punija u trupu, a dno joj nije ravno kao “Comeza-Lisboa” već je na V - formu kako bi osovina propelera bila dublja.

“Komiža” Kuter, Komiža

Kuter „Komiža” je sagrađen u Murteru 1978. Graditelj je bio kalafat Marko Bašić po nadimku Bačvar. Tijekom ljetnih mjeseci brod se koristi u turističke svrhe. Na prošlogodišnjoj Roti palagružoni bio je jedini brod s jednim članom posade.

“Labud” *Leut, Split*

Brod je sagrađen u Korčuli 1942. Koristio se u ribolovu plave ribe. Godine 2007. kupili su ga Australci iz Perth, Shane Braddock i Julie Morgan koji žive u Splitu. Shane Braddock je po majci podrijetlom iz Smokvice na Korčuli (Pecotić). U Splitu imaju firmu Lifejackets Adventures te će im leut služiti za program maritimnog kulturnog turizma.

Brod su od 2008 - 2009. obnovili meštari Tonči Bakica, Griša Ćurin i Mate Radovan.

“Šajeta” *Leut, Bakar*

Barka Sv. Ante izgrađena je u Korčuli 1897. godine kao ribarica, na jedra i vesla. Dugo je godina bila u Trogiru imenom Sv. Anton, a ponovnom promjenom vlasnika korištena je u Puntu na otoku Krku kao portolata koja je po vrelim plažama raznosila piće, pod imenom „Fatamorgana“.

Potpuno dotrajala, 1999. godine poklonjena je sadašnjem vlasniku Lucianu Keberu. Baštinik hrvatske pomorske kulture – drvene „male“ brodogradnje i ULUPUH-ovac –restaurator, izrađuje tehničku dokumentaciju te barki vraća skoro prvobitan izgled, uz pomoć puntarskog brodograditelja Antona Žic –Protića.

Materijalna i nematerijalna saznanja tehničke, povijesne i etnografske prirode omogućuju sustavni pristup očuvanju povijesne tradicijske brodice. Od tehničkog presnimavanja „in situ“ i pridodavanja povijesnih saznanja preko restauracije i nadogradnje opremom, ostvaren je konačni cilj: jedrenje odnosno plovidba, osnovni smisao svakog broda.

Prve su regate uslijedile već 2003. godine u konkurenciji tradicijskih plovila, uglavnom sa latinskim jedrom. Poslije Rovinja, Opatije, Rijeke, Kraljevice, Betine i Murtera, Šajeta jedri novim kursem prema prvoj Roti Palagruzoni.

“Bažokić” *Leut, Murter*

Sagrađen 1936. kao gajeta u škveru betinskog kalafata Brane Urode za potrebe murterskog težaka Mikule Šikića Bažokića. U početku pogonjen samo latinskim jedrom i veslima, služio je za ophođenje obiteljskog posjeda na Kornatima. Svoju prvu rekonstrukciju i preobrazbu iz gajete u leut doživio je 1968. u vlasništvu kapetana Jere Šikića pok. Mikule, a drugu rekonstrukciju u vlasništvu Ive Šikića pok. Jere.

Leut „Bažokić“ obiteljsko je srebro obitelji Šikić- Bažokić i nije na prodaju. Opremljen je veslima, latinskim jedrom i motorom.

“Pomozi Bože” *Gajeta, Vela luka*

Gajeta “Pomozi Bože” sagrađena je 1938. godine u Korčuli - brodograditelj Sessa. Izrađena je od korčulanske borovine za potrebe ribarenja, a bila je opremljena sa 4 vesla i jedrom.

U nekoliko navrata je popravljana i rekonstruirana od strane bivših i sadašnjeg vlasnika, Denis Andreisa. Zadnju rekonstrukciju je uz pomoć vlasnika i Jerka Oreba izvršio je meštar Branko Žuvela 1996. god.

Gajeta je opremljena jarbolom, lantinom sa skraćenim latinskim jedrom, radnim i olujnim flokom te unutrašnjim dizel motorom Yanmar od 7,4 KW.

“Šjor Brane” *Leut, Šibenik*

Sagrađen je 1982. u Betini s namjerom da preplovi Atlantik. Radi toga je po zamisli njegovog vlasnika Ive Ninića leut prilagođen za očekivane uvjete na Atlantiku. Znatno je dublji od ostalih leuta (1,5 m) i težina mu je oko sedam tona. Rebra i oplata rađeni su od birane hrastovine, paluba je od tikovine a mnogi detalji vrhunske izrade razlikuju ga od ostalih leuta.

Projektant i brodograditelj je bio meštar Branimir Uroda, rečeni Šjor Brane, tada najpoznatiji betinski kalafat. Brod po njemu i nosi ime. Prema želji brodograditelja prve dvije godine cijeli je trup bio lakiran bezbojnim lakom da bi se vidjela kvaliteta izrade. Jedra (randa i flok) su skrojena u radionici šibenskog jedrara Mojmira Martina i imaju ukupnu površinu od 50 kvadarata. Leut ima i pogonski stroj od 55 KS.

Godinama služi svome vlasniku i njegovoj družini za uživanje na moru (sportski ribolov, branje kapara, vožnja prijatelja i turista).

“Jaruh” *Leut, Murter*

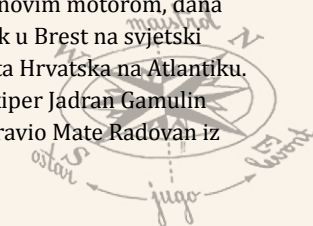
Sagrađen 1985 u škveru murterskog kalafata Petra Jurage, kao rezultat dugogodišnjih snova Željka Jerata. Planiran kao tradicionalni brod za ophodnju obiteljskog posjeda na Kornatima te za ribarenje, trebao je poslužiti i kao brod za višednevna krstarenja Jadranom i Mediteranom u vrijeme prije „plastične pošasti“. Zahvaljujući svojim vitkim linijama i relativno velikom gazu, brod posjeduje vrlo dobra maritimska svojstva. Od samih početaka sudjeluje u regatama tradicionalnih brodova na latinsko idro u Murteru, Betini, Zlarinu, Prviću i Tkonu, gdje vrlo često pobjeđuje u svojoj klasi. Godine 2009. sudjelovao je na prvoj Roti Palagruzoni.

“Slobodna Dalmacija” *Leut, Split*

Leut “Slobodna Dalmacija” sagrađen je u Korčuli 1894. Otkrili su ga zapuštenog Tonka Alujević i Alen Krstulović i obnovili ga djelomično za novog vlasnika splitsku novinsku kuću „Slobodna Dalmacija“ te osmislili i proveli program promocije „Slobodne Dalmacije“ istoimenim leutom. Godine 2007. brod je potonuo na vezu u splitskoj luci.

Rekonstrukcijom 2008. vraćen mu je prvobitni izgled u kalafatskoj radionici Nikole Stančića u Selcima na otoku Braču, a porinut je u more potpuno obnovljen i s novim motorom, dana 23. lipnja 2008. neposredno pred odlazak u Brest na svjetski Festival mora i mornara u sklopu projekta Hrvatska na Atlantiku. Brod je armaro u Dubrovniku istaknuti skiper Jadran Gamulin sa svojim suradnicima, a kolature je napravio Mate Radovan iz Splita.

“Santa Maria”

Kaštelanska karavela, Kaštel Lukšić

Inženjer brodogradnje iz Kaštel Štafilića Fabjan Klaić počeo je pred dvadeset godina graditi repliku Columbove karavele “Santa Maria”. Ovaj poduhvat kaštelanske obitelji Klaić trajao je punih dvadeset godina da bi iz njihova dvorišta 2009. bila porinuta ova jedinstvena hrvatska replika Columbove “Santa-Marije”.

Brod je građen od lokalnog drva, najviše od primorskog hrasta. Ima jedan jarbol sa šošnim jedrom i dva floka. Sagrađen je za turističku djelatnost.

„Lirica“ Škuner, Šibenik

„Lirica“ je sagrađena na Korčuli 1938 g. Kao novi brzi jedrenjak nacionalizirana je za vrijeme II svj. rata te je služila za obranu i snabdjevanje otoka južne Dalmacije. 1948 g. vraćena je vlasniku. Nakon nekoliko promjena vlasnika „Lirica“ je do 2001 g. bila teretni brod (salbujner). 2001 g. obitelj Antić iz Vodica kupuje „Liricu“ na Mljetu kod Dabelićevih te je u murterskom brodogradilištu preuređuje za turističke svrhe .

Do 2008 g. „Lirica“ je bila motorni brod sa nadgrađem preko cijelog broda sa kabinom na krmi te kormilarnicom na provi. U jesen 2008 g. „Lirica“ se preuređuje u tradicionalnog jedrenjaka Škunera. Danas se „Liricom“ organiziraju izleti i trenizi na jedra te gostovanja na raznim tradicionalnim regatama kao i prezentacije i team building programi.

„Lesna“ Pasara, Hvar

Pripada drvenoj brodogradnji tipa „slobodna gradnja“ – nešto blizu pasare. Sagrađena je u Betini sredinom 60-tih godina za potrebe ribarske tvornice „Neptun“ iz Komiže gdje je služila kao svičarica novim ribarskim kočama. Odbačenu je oko 1990. godine popravio ribar Nikica Mardešić Šešnjok iz Komiže, koji ju je 1993. prodao sadašnjem vlasniku Branku Kiriginu iz Hvara. Ponovnu obnovu je 2009. godine obavio meštar Tonči Bakica iz Trogira. Tom prilikom promijenjeno je oko 50% drva na brodu!

„Sad je spašena baren dok ste vi živi“ – rekao je meštar Tonči. Ima novi jarbol, lantinu, staro latinsko idro i vesla, te vanbrodski motor Tohatsu 9,9 ks. Ime broda „Lesna“ najstarijih je slavenski naziv za grad Hvar.

„Dumina“ Gajeta, Tribunj

Dumina - 90 postotna rekonstrukcija stare gajete u brodogradilištu „Stipaničev“ u uvali Sovlja kraj Tribunja godine 2009. Rebra izvorne gajete su po šablonama iz Sumartina na Braču. Ostatak broda je rekonstruiran prema tipičnim Tribunjskim ribarskim gajetama u duhu tradicije drvene brodogradnje škvera „Stipaničev“

Materijali gradnje: borovina, hrastovina, tik, iroko, murva, ariš, smrika, jelovina. Oprema: latinsko jedro, motor Yanmar .

„Kurnatarica“ Gajeta, Murter-Betina

Udruga za promicanje vrijednosti drvenog broda i tradicionalnih načina plovidbe „Latinsko idro“, Murter- Betina, sagradila je gajetu „Kurnataricu“ 2007. god. donatorskim sredstvima Hrvatskog Telecoma, u brodograđevnoj radionici „Marin“ betinskog kalafata Ante Ljubomira Fržopa. Gajeta je građena kao replika najčešće korištenog obiteljskog broda na području murtersko-betinsko-kornatskog arhipelaga, u literaturi poznata kao „betinska gajeta“. To je multi funkcionalni brod za ophodnju prekomorskog posjeda, povozit na veslu, stabilan pod jedrom, maloga gaza da može pristupiti svakom portu, velike nosivosti za prijevoz tradicionalnih kultura maslina, grožđa, stoke, trave, ogrijevnog drva, ribarica u svrhu prehrane obitelji,...

Osnovna namjena gajete „Kurnatarice“ je obuka školske djece Osnovne škole „Murterski škoji“ tradicionalnim vještinama veslanja i jedrenja latinskim jedrom. Opremljena je veslima i latinskim jedrom.

“Mociguzica” *Gajeta, Hvar*

Gajetu je 1961. godine napravio Nikola Radonjić, kalafat iz Jelse na otoku Hvaru. Duga je 6 m. U više navrata je popravljana. Na provi je škaf s purtelom, a do krme su bočne klupe, spreme koje prate oblik broda. Ima novi jarbol, lantinu, novo jedro od dakrona koje je kopija starog, te dva vesla.

Gajeta “Mociguzica” nosi ime po toponimu na Paklenim otocima. Naziv je motiviran ribarskim iskustvom uzburkanog mora na toj lokaciji. Brod je obnovio hvarski akademski slikar Darko Šoša iz pijeteta prema brodograditeljskoj i ribarskoj tradiciji otoka Hvara.

“Bente Dorte” *Hai kutter, Danska*

Rebecca i Krešimir Vidas kupili su 2001. tradicionalni danski jedrenjak. Restauracija broda dugačkog 18 m napravljena je u Švedskoj i trajala je 6 godina. Brod je otplovio iz Švedske 2007. god. i nakon predstavljanja na festivalu u Brestu 2008. nastavio je putovanje za Hrvatsku.

Bente Dorte stigla je u Hrvatsku u rujnu 2008. gdje Rebecca i Krešimir nastavljaju sa njihovim projektom. Žele podijeliti svoje iskustvo kroz mogućnost boravaka i putovanja njihovim brodom te svojim gostima omogućiti na aktivan način učenje upravljanja brodom pomoću jedara te savladavanje svih ostalih tradicionalnih mornarskih vještina.

www.rota-palagruzona.com

“Leute moj” *Leut, Split*

Leut je napravljen od strane jednog od najboljih brodograditelja u drvu, barba Šime Šandrića iz Betine. Radio ga je SAM uz malu pomoć njegove drage supruge i vlasnika Brace Radaljca.

Građen je 3 godine, a porinut 1995. za vrijeme uzbuna i ratnog vremena. Unutrašnjost leuta izradio je virtuoz u drvu pok. Rade Žitko. Napravljen kao bilo koji leut ili drveni brod prije 100 godina, osim što su brokve otporne na morsku vodu naručene iz Engleske. Koristi se da bi se u društvu prijatelja uživalo u svim blagodatima koje daje naše more.

“Rg 985” *Gajeta, Kremik*

Gajeta RG - 985, zasada je još bez imena. Izgrađena 1929 godine u jednom od korčulanskih škverova, plovila je na Korčuli i Šolti te naposljetku u Rogoznici. Šetajući Kremikom za Uskrs 2004. god. ugledao ju je sadašnji vlasnik g. Tomaž Kortnik iz Slovenije. Bila je to “ljubav na prvi pogled” između istinskog zaljubljenika tradicionalnih barki i tada već dotrajale i napuštene brodice. Dalje je sve išlo kao u najljepšoj priči. Majstorski ju je obnovio umirovljeni brodograditelj Marin Čarija - Peko iz Segeta kod Trogira. Napravljen je iz hrasta i bora, a paluba djelomično iz teaka. Ima dva vesla, jarbol, lantinu i jedro u izgradnji te diesel motor od 10 KW.

Posada gajete RG - 985 će na ovogodišnjoj ROTI PALAGRUŽONI sudjelovati koristeći vesla kao jedini pogon pa poručuju po starinsku “*Koliko bude snage u rukan, toliko će bit milja za nan*”.

Organizator regate "Rota Palagruzona"

Kulturna ustanova

Gurnji put bb; 21485 Komiža; otok Vis

Adresa u Splitu:
MOROS d.o.o.
21000 Split, Zagrebačka 19
tel. / fax.: 021 483 111
prima-music@st.htnet.hr

prof. dr. Joško Božanić
Predsjednik ustanove
josko.bozanic@st.t-com.hr
mob.: 091 1713447

Plamenko Bavčević
Predsjednik organizacijskog odbora
regate
info@rota-palagruzona.com
mob.: 091 335 2015

Saša Lukić
Tajnik ustanove
prima-music@st.htnet.hr
mob.: 098 222 797

Suorganizatori:

GRAD
HVAR

GRAD
KOMIŽA

GRAD
VIS

Organizator natjecateljskog dijela
regate: YC HOST, Vis

www.rota-palagruzona.com

Pokrovitelji:

Predsjednik RH dr. sci.
Ivo Josipović

Vlada Republike Hrvatske

Ministarstvo mora prometa
i infrastrukture

Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i
ruralnog razvoja

Ministarstvo turizma

Hrvatska ratna mornarica

Županija
Splitsko-dalmatinska

Hrvatski hidrografski
institut

**SLOBODNA
DALMACIJA**

HRT
STUDIO SPLIT

**RADIO
DALMACIJA**